శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ఏకాదశస్కంధే అష్టావింశోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ఏకాదశస్కంధే అష్టావింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ
పరస్వభావకర్మాణి న ప్రశంసేన్న గర్హయేత్ ।
విశ్వమేకాత్మకం పశ్యన్ ప్రకృత్యా పురుషేణ చ ॥ **1** ॥

పరస్వభావకర్మాణి యః ప్రశంసతి నిందతి ।
స ఆశు భ్రశ్యతే స్వార్థాదసత్యభినివేశతః ॥ **2** ॥

తైజసే నిద్రయాఽఽపన్నే పిండస్థో నష్టచేతనః ।
మాయాం ప్రాప్నోతి మృత్యుం వా తద్వన్నానార్థదృక్ పుమాన్ ॥ **3** ॥

కిం భద్రం కిమభద్రం వా ద్వైతస్యావస్తునః కియత్ ।
వాచోదితం తదనృతం మనసా ధ్యాతమేవ చ ॥ **4** ॥

ఛాయాప్రత్యాహ్వయాభాసా హ్యసంతోఽప్యర్థకారిణః ।
ఏవం దేహాదయో భావా యచ్ఛంత్యామృత్యుతో భయం ॥ **5** ॥

ఆత్మైవ తదిదం విశ్వం సృజ్యతే సృజతి ప్రభుః ।
త్రాయతే త్రాతి విశ్వాత్మా హ్రియతే హరతీశ్వరః ॥ **6** ॥

తస్మాన్న హ్యాత్మనోఽన్యస్మాదన్యో భావో నిరూపితః ।
నిరూపితేయం త్రివిధా నిర్మూలా భాతిరాత్మని ।
ఇదం గుణమయం విద్ధి త్రివిధం మాయయా కృతం ॥ **7** ॥

ఏతద్ విద్వాన్ మదుదితం జ్ఞానవిజ్ఞాననైపుణం।
న నిందతి న చ స్తౌతి లోకే చరతి సూర్యవత్ ॥ **8** ॥

ప్రత్యక్షేణానుమానేన నిగమేనాత్మసంవిదా।
ఆద్యంతవదసజ్జ్ఞాత్వా నిఃసంగో విచరేదిహ ॥ **9** ॥

ఉద్ధవ ఉవాచ
నైవాత్మనో న దేహస్య సంసృతిర్ద్రష్టృదృశ్యయోః।
అనాత్మస్వదృశోరీశ కస్య స్యాదుపలభ్యతే ॥ **10** ॥

ఆత్మావ్యయోఽగుణః శుద్ధః స్వయంజ్యోతిరనావృతః।
అగ్నివద్దారువదచిద్దేహః కస్యేహ సంసృతిః ॥ **11** ॥

శ్రీభగవానువాచ
యావద్ దేహేంద్రియప్రాణైరాత్మనః సన్నికర్షణం।
సంసారః ఫలవాంస్తావదపార్థోఽప్యవివేకినః ॥ **12** ॥

అర్థే హ్యవిద్యమానేఽపి సంసృతిర్న నివర్తతే।
ధ్యాయతో విషయానస్య స్వప్నేఽనర్థాగమో యథా ॥ **13** ॥

యథా హ్యప్రతిబుద్ధస్య ప్రస్వాపో బహ్వనర్థభృత్।
స ఏవ ప్రతిబుద్ధస్య న వై మోహాయ కల్పతే ॥ **14** ॥

శోకహర్షభయక్రోధలోభమోహస్పృహాదయః।
అహంకారస్య దృశ్యంతే జన్మ మృత్యుశ్చ నాత్మనః ॥ **15** ॥

దేహేంద్రియప్రాణమనోఽభిమానో
    జీవోఽంతరాత్మా గుణకర్మమూర్తిః।
సూత్రం మహానిత్యురుధేవ గీతః
    సంసార ఆధావతి కాలతంత్రః ॥ **16** ॥

అమూలమేతద్ బహురూపరూపితం
మనోవచఃప్రాణశరీరకర్మ।
జ్ఞానాసినోపాసనయా శితేన -
చ్ఛిత్త్వా మునిర్గాం విచరత్యతృష్ణః ॥ **17** ॥

జ్ఞానం వివేకో నిగమస్తపశ్చ
ప్రత్యక్షమైతిహ్యమథానుమానం।
ఆద్యంతయోరస్య యదేవ కేవలం
కాలశ్చ హేతుశ్చ తదేవ మధ్యే ॥ **18** ॥

యథా హిరణ్యం స్వకృతం పురస్తాత్
పశ్చాచ్చ సర్వస్య హిరణమయస్య।
తదేవ మధ్యే వ్యవహార్యమాణం
నానాపదేశైరహమస్య తద్వత్ ॥ **19** ॥

విజ్ఞానమేతత్త్రియవస్థమంగ
గుణత్రయం కారణకార్యకర్తృ।
సమన్వయేన వ్యతిరేకతశ్చ
యేనైవ తుర్యేణ తదేవ సత్యం ॥ **20** ॥

న యత్ పురస్తాదుత యన్న పశ్చా -
న్మధ్యే చ తన్న వ్యపదేశమాత్రం।
భూతం ప్రసిద్ధం చ పరేణ యద్ యత్
తదేవ తత్ స్యాదితి మే మనీషా ॥ **21** ॥

అవిద్యమానోఽప్యవభాసతే యో
వైకారికో రాజససర్గ ఏషః।
బ్రహ్మ స్వయంజ్యోతిరతో విభాతి
బ్రహ్మేంద్రియార్థాత్మవికారచిత్రం ॥ **22** ॥

ఏవం స్ఫుటం బ్రహ్మవివేకహేతుభిః
పరాపవాదేన విశారదేన।
ఛిత్త్వాఽఽత్మసందేహముపారమేత
స్వానందతుష్టోఽఖిలకాముకేభ్యః ॥ **23** ॥

నాత్మా వపుః పార్థివమింద్రియాణి
దేవా హ్యసుర్వాయుజలం హుతాశః।
మనోఽన్నమాత్రం ధిషణా చ సత్త్వ -
మహంకృతిః ఖం క్షితిరర్థసామ్యం ॥ **24** ॥

సమాహితైః కః కరణైర్గుణాత్మభి -
ర్గుణో భవేన్మత్సువివిక్తధామ్నః।
విక్షిప్యమాణైరుత కిం ను దూషణం
ఘనైరుపేతైర్విగతై రవేః కిం ॥ **25** ॥

యథా నభో వాయ్వనలాంబుభూగుణై -
ర్గతాగతైర్వర్తుగుణైర్న సజ్జతే।
తథాక్షరం సత్త్వరజస్తమోమలై -
రహమ్మతేః సంసృతిహేతుభిః పరం ॥ **26** ॥

తథాపి సంగః పరివర్జనీయో
గుణేషు మాయారచితేషు తావత్।
మద్భక్తియోగేన దృఢేన యావద్
రజో నిరస్యేత మనఃకషాయః ॥ **27** ॥

యథాఽఽమయోఽసాధుచికిత్సితో నృణాం
పునఃపునఃసంతుదతి ప్రరోహన్।
ఏవం మనోఽపక్వకషాయకర్మ
కుయోగినం విధ్యతి సర్వసంగం ॥ **28** ॥

కుయోగినో యే విహితాంతరాయై -
ర్మనుష్యభూతైస్తిదశోపసృష్టైః।
తే ప్రాక్తనాభ్యాసబలేన భూయో
యుంజంతి యోగం న తు కర్మతంత్రం ॥ **29** ॥

కరోతి కర్మ క్రియతే చ జంతుః
కేనాప్యసౌ చోదిత ఆనిపాతాత్।
న తత్ర విద్వాన్ ప్రకృతౌ స్థితోఽపి
నివృత్తతృష్ణః స్వసుఖానుభూత్యా ॥ **30** ॥

తిష్ఠంతమాసీనముత వ్రజంతం
శయానముక్షంతమదంతమన్నం।
స్వభావమన్యత్ కిమపీహమాన -
మాత్మానమాత్మస్థమతిర్న వేద ॥ **31** ॥

యది స్మ పశ్యత్యసదింద్రియార్థం
నానానుమానేన విరుద్ధమన్యత్।
న మన్యతే వస్తుతయా మనీషీ
స్వాప్నం యథోత్థాయ తిరోదధానం ॥ **32** ॥

పూర్వం గృహీతం గుణకర్మచిత్ర -
మజ్ఞానమాత్మన్యవివిక్తమంగ।
నివర్తతే తత్ పునరీక్షయైవ
న గృహ్యతే నాపి విసృజ్య ఆత్మా ॥ **33** ॥

యథా హి భానోరుదయో నృచక్షుషాం
తమో నిహన్యాన్న తు సద్ విధత్తే।
ఏవం సమీక్షా నిపుణా సతీ మే
హన్యాత్తమిస్రం పురుషస్య బుద్ధేః ॥ **34** ॥

ఏష స్వయంజ్యోతిరజోఽప్రమేయో
మహానుభూతిః సకలానుభూతిః।
ఏకోఽద్వితీయో వచసాం విరామే
యేనేషితా వాగసవశ్చరంతి ॥ **35** ॥

ఏతావానాత్మసమ్మోహో యద్ వికల్పస్తు కేవలే।
ఆత్మన్నృతే స్వమాత్మానమవలంబో న యస్య హి ॥ **36** ॥

యన్నామాకృతిభిర్గ్రాహ్యం పంచవర్ణమబాధితం।
వ్యర్థేనాప్యర్థవాదోఽయం ద్వయం పండితమానినాం ॥ **37** ॥

యోగినోఽపక్వయోగస్య యుంజతః కాయ ఉత్థితైః।
ఉపసర్గైర్విహన్యేత తత్రాయం విహితో విధిః ॥ **38** ॥

యోగధారణయా కాంశ్చిదాసనైర్ధారణాన్వితైః।
తపోమంత్రౌషధైః కాంశ్చిదుపసర్గాన్ వినిర్దహేత్ ॥ **39** ॥

కాంశ్చిన్మమానుధ్యానేన నామసంకీర్తనాదిభిః।
యోగేశ్వరానువృత్త్యా వా హన్యాదశుభదాంఛనైః ॥ **40** ॥

కేచిద్ దేహమిమం ధీరాః సుకల్పం వయసి స్థిరం।
విధాయ వివిధోపాయైరథ యుంజంతి సిద్ధయే ॥ **41** ॥

న హి తత్ కుశలాదృత్యం తదాయాసో హ్యపార్థకః।
అంతవత్త్వాచ్ఛరీరస్య ఫలస్యేవ వనస్పతేః ॥ **42** ॥

యోగం నిషేవతో నిత్యం
కాయశ్చేత్ కల్పతామియాత్।
తచ్ఛ్రద్దధ్యాన్న మతిమాన్
యోగముత్సృజ్య మత్పరః ॥ **43** ॥

యోగచర్యామిమాం యోగీ విచరన్ మదపాశ్రయః।
నాంతరాయైర్విహన్యేత నిఃస్పృహః స్వసుఖానుభూః ॥ **44** ॥

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం
సంహితాయాం ఏకాదశస్కంధే అష్టావింశోఽధ్యాయః ॥